

Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği ¹

Hilal AKMAN DÖMBEKÇİ ² - Mehmet Akif ERİŞEN ³

Başvuru Tarihi: 11.11.2022

Kabul Tarihi: 24.12.2022

Makale Türü: Derleme

Öz

Nitel araştırmalarda kullanılan yöntemlerin sınırları ve yönergeleri daha net olmakla birlikte nitel araştırmalarda kullanılan yöntem ve teknikler hakkında bir standart olmadığı bilinen bir gerçektir. Diğer bir ifade ile nitel araştırmalarda kullanılan tekniğin içeriği bir araştırma için doğru ve tam olabilirken diğer bir araştırma için eksik veya yanlış olabilmektedir. Dolayısıyla nitel araştırmalarda konunun ve kullanılacak yöntemin sınırlarının net olarak çizilmesi önemli bir husustur. Bu çalışmada görüşme tekniği aşamalarının literatürde nasıl sınıflandırıldığı ve bunların hangisinin en optimal sınıflandırma olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada en kapsamlı sınıflandırmadan yararlanarak görüşme tekniğini kullanacak araştırmacılar için bir rehber ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bağlamda, araştırmada öncelikle görüşme tekniği hakkında ve sonrasında literatürdeki çalışmaların görüşme tekniğini hangi aşamalar altında incelediği hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca görüşme tekniğini kullanan araştırmacıların hangi aşamalarda hangi konulara dikkat etmesi gerektiğine değinilmiştir. Çalışma sonucunda, bir nitel araştırmanın başarıya ulaşabilmesi için en büyük etkenin araştırmacının konuya hakimiyeti ve süreçteki titizliği olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu çalışmanın, gelecekte görüşme tekniğini kullanacak araştırmalar için rehber niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Görüşme, Nitel Araştırma, Yöntem, Teknik

Atıf: Akman Dömbekci, H. ve Erişen, M.A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 141-160.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, akmnhll@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0089-860X

³ Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, m.erisen1992@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2490-391X

Interview Technique in Qualitative Research

Hilal AKMAN DÖMBEKİ⁴ - Mehmet Akif ERİŞEN⁵

Submitted by: 11.11.2022

Accepted by: 24.12.2022

Article Type: Review

Abstract

Although the limits and guidelines of the methods used in quantitative research are clearer, it is a known fact that there is no clear standard for the methods and techniques used in qualitative research. In other words, the content of the technique used in qualitative research may be correct and complete for a research, while it may be incomplete or incorrect for another research. Therefore, it is important to clearly define the boundaries of the subject and the method to be used in qualitative research. In this study, it has been tried to determine how the stages of interview technique are classified in the literature and which of them is the most optimal classification. In this direction, it is aimed to present a guide for researchers who will use the interview technique by making use of the most comprehensive classification in the study. In this context, information was given about the interview technique in the research and then about the stages under which the studies in the literature examined the interview technique. In addition, it has been mentioned that researchers using the interview technique should pay attention to which issues at which stages. As a result of the study, it was stated that the most important factor for a qualitative research to be successful is the researcher's mastery of the subject and meticulousness in the process. In addition, it is thought that this study will serve as a guide for future research that will use the interview technique.

Keywords: Interview, Qualitative Research, Method, Technique

⁴ Selcuk University, Health Science Faculty, Department of Healthcare Management, akmnhll@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0089-860X

⁵ Tokat Gaziosmanpaşa University, Health Science Faculty, Department of Healthcare Management, m.erisen1992@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2490-391X

Giriş

Görüşme, sosyal bilimlerle özdeşleştirilen bir veri toplama tekniğidir. Özellikle sosyal bilimlerde sıkça kullanılan bir teknik olmasına karşın son yıllarda farklı disiplinlerde de kullanıldığı bilinmektedir. Tekniğin sağlık alanında da kullanılması bu durumun bir göstergesidir. Buradan hareketle görüşme tekniğinin giderek önem kazandığı ve geliştiği belirtilebilir.

Görüşme tekniği ile ilgili alan yazın incelendiğinde yabancı literatürde (Alshenqeeti, 2014; Bampton ve Cowton, 2002; DiCicco-Bloom ve Crabtree, 2006) detaylı bilgilerin yer aldığı kaynaklar bulunurken Türkçe literatürde detaylı bilgi içeren akademik çalışmaların kısıtlı olduğu fark edilmiştir (Karahana, Uca ve Güdük, 2022; Tekin, 2006; Türnüklü, 2000). Bu makalenin Türkçe literatüre katkı sağlayarak, nitel yöntem ve görüşme tekniğine dayalı olarak gerçekleştirilen araştırmalara rehber niteliği taşıyacağı düşünülmektedir. Bu makalenin temel amacı görüşme tekniğini açıklayarak görüşme tekniği ile veri toplayan nitel yöntemlere dayalı araştırmalara rehberlik etmektir. Bu amaç doğrultusunda görüşme tekniğinin güçlü ve zayıf yönleri, görüşme türleri, ve görüşme tekniği aşamaları hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

İlgili literatürde fark edildiği üzere bazı çalışmalarda yalnızca görüşmenin gerçekleştirildiği süreç aşamalandırılarak sunulmuş, bazıları ise yalnızca görüşme tekniğine değinilmiştir. Bu çalışma literatürde bulunan diğer çalışmalardan farklı olarak görüşme tekniğinin tüm yönlerini kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Görüşme tekniğini kullanacak olan araştırmacılara yol gösterici olma özelliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Görüşme Tekniği

Görüşme, nitel araştırmalarda yararlanılan bir veri toplama tekniğidir (Punch, 2005). Görüşme, amacı bilgi toplamak olan bir sohbettir (Berg ve Lune, 2015). Başka bir ifade ile görüşme, araştırmaya dahil edilen bireylerin bir konu ya da durum hakkında duygu ve düşüncelerinin anlaşılması etkinliğidir (Karataş, 2017). Görüşme; kişilerin duygularının, düşüncelerinin, tutumlarının, tecrübelerinin ve şikayetlerinin anlaşılabilmesi için etkili bir tekniktir (Sevecan ve Çilingiroğlu, 2007). Görüşme tekniği, ulaşılmak istenen verinin elde edilmesine yönelik tüm çabaları içerir mahiyettedir. Bu bakış açısına göre, görüşme tekniği bir madencinin değerli maden arayışıyla derinlemesine gerçekleştirdiği kazıya benzetilmiştir (Türnüklü, 2000). Görüşme tekniği bazı kaynaklarda mülakat olarak da ifade edilmektedir. Bu tasvire göre, mülakat/görüşme iki ya da daha fazla sayıda kişi arasında belirli bir amaç etrafında ve belirli bir düzende gerçekleştirilen söyleşilerdir (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2017). Görüşmenin amacı, katılımcının iç dünyasına girerek onun ilgili konu ya da durum hakkındaki bakış açısını anlamaktır (Patton, 1987).

İlk etapta görüşme ile veri toplama basit bir teknik olarak algılanabilir. Ancak görüşme tekniği ile veri toplamaya özgü bazı hassasiyetler bulunmaktadır. Bu hassasiyetler görüşme tekniği ile veri toplamanın çeşitli zorluklarına işaret eder. Bu teknikte görüşmeci özellikleri, özeldede veri toplama ve genelde ise araştırma başarısında büyük önem arz eder (Tekin, 2006). İyi bir görüşmeci olmanın bir yetenek gerektirdiği, bu sebeple görüşmenin bir bilimsel teknik olmasının yanı sıra sanat olduğu da ifade edilmektedir (Berg ve Lune, 2015). Görüşme yöntemi öncelikle görüşmecinin donanımlı olmasını gerektirir. Öyle ki görüşmeci, görüşme esnasında katılımcının yüzeysel ve az konuşmasını, duygu yoğunluğunun arttığı durumları ve konuşmaları görüşme planı doğrultusunda sürdürmesi gerekir. Nesnel verinin elde edilebilmesi için katılımcının öznel durumlarına (sosyo-ekonomi, cinsiyet, ırk vb.) karşı tarafsız bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Ayrıca araştırma konusuna ve derinliğine göre, görüşmecinin katılımcı ile işbirliği içerisinde olması gerekir (Creswell, 2021). Öte yandan görüşme yöntemi temelde iletişim ve karşılıklı ilişkiye dayanır. Bu sebeple veri toplamanın başarısı görüşmecinin iletişim becerisine bağlıdır denilebilir. Aynı zamanda görüşmecinin konuya hakimiyeti önemlidir (Aziz, 2011).

Görüşme Tekniğinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Bir durumun üstünlükleri ya da zayıflıklarından söz ederken karşılaştırma unsuru belirlemek neredeyse bir gerekliliktir. Nitel yöntem de çoğunlukla nicel yöntemle karşılaştırılmaktadır. Burada görüşme tekniğinin güçlü ve zayıf yönlerinden söz edilirken diğer veri toplama teknikleri ile karşılaştırmalara başvurulmuştur.

Öncelikle görüşme tekniğini diğer veri toplama tekniklerinden ayıran en önemli özellik bir olay, olgu ya da durum üzerinde derinlemesine bilgi sağlamasıdır. Ayrıca yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış türdeki görüşmelerde araştırma kapsamına yeni sorular eklenebilme esnekliğinin bulunması konu hakkında belirsizliğe mahal kalmayacak şekilde araştırılabilmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öte yandan görüşme tekniği ile elde edilen verilere araştırma metninde belli standartta yer verilebilir. Bu durumda katılımcıların özgün ifadeleri ile, diğer veri toplama tekniklerinde bulunmayan, bir açıklama modeli mümkün olur. Bu durum güvenilirlik açısından da önemlidir (Tekin, 2006). Bilindiği üzere görüşme tekniği ile veri toplamanın temelinde iletişim vardır. İletişim becerisi yüksek bir araştırmacının elde ettiği veriler, anket tekniği ile elde edilmiş verilerden daha doğru sonuçlar vererek daha güvenilir veri olarak nitelendirilebilir (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2017).

Görüşme tekniği öncelikle aynı mekânda yüz yüze gerçekleştirilen bir veri toplama tekniğidir. Ancak günümüz değişen ve gelişen şartları ile çevrimiçi olarak da yüz yüze veri toplama olanağı doğmuştur. Bu durum da güçlü bir yön olarak değerlendirilir (Salman Yıkılmış, 2020).

Tekniğin zayıf yönlerine bakıldığında ise daha çok zamana ihtiyaç duyulması ve görüşmecinin öznelliğine açık olması ön plana çıkmaktadır. Görüşme tekniğinin anket tekniği ile karşılaştırıldığı durumda daha fazla zaman alıcı olduğu bilinmektedir. Anket tekniğinde kısa sürede çok sayıda kişiden veri elde edilebilirken görüşme tekniğinde bu mümkün değildir. Ayrıca görüşmecinin görüşme sürecine kendi bakış açısı ile yaklaşarak öznelliğini yansıtmaya olasılığı mevcuttur (Ertugay, 2019). Bu durum ancak güvenilirlik kriterleri ile aşılabılır. Katılımcılarla bir araya gelme ve yeterli zamanın ayrılması konusunda da zorluklar yaşanabilmektedir (Ardahanlıoğlu, 2022).

Görüşme Türleri

Görüşmeler Creswell (2021) tarafından beş kategoride ele alınmıştır. Bu kategoriler şu şekildedir;

- Yapılandırılmamış açık uçlu görüşme yürütme ve görüşme notları alma,
- Yapılandırılmamış açık uçlu görüşme yürütme, görüşmeyi ses kaydına alma ve ses kaydını yazıya dökme
- Yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme yürütme, görüşme ses kaydına alma ve ses kaydını yazıya dökme
- Bir odak grup görüşmesi yürütme, mülakatı ses kaydına alma ve ses kaydını yazıya dökme
- Farklı türde görüşmeler yürütme: e-posta, yüz yüze, odak grup, çevrimiçi odak grup, telefon görüşmesi

Aziz (2011) tarafından ise görüşmeler nitel (derinlemesine) ve nicel (yüzeysel) görüşmeler şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Nitel görüşmeler az kişiden detaylı bilgiler elde edilen görüşmelerdir. Bu türde görüşme sorularında esneklik sağlanabilmektedir. Öyle ki görüşme soruları genel bir çerçeveyi ifade eder. Görüşme sırasında görüşmeci tarafından yeni soru eklenebilir, ara sorular sorulabilir ya da bazı sorular saf dışı bırakılabilir. Nicel görüşmelerde ise çok sayıda kişiden standartlaştırılmış bilgi elde edilir. Nicel görüşme soruları cevap şıkları ile birlikte oluşturulmuştur (Aziz, 2011).

Fontana ve Frey (1994) görüşmelerden söz ederken; bireysel yüz yüze, yüz yüze grup görüşmesi, posta aracılığıyla, bireysel yanıtlanan soru formu veya telefon görüşmesi şeklinde türleri olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca görüşmelerin anlık, kısa süreli ya da yaşam öyküsü görüşmeleri gibi uzun süreli ve birden çok sayıda gerçekleştirilen görüşmeler olabileceğine değinmiştir (Fontana ve Frey, 1994). Son zamanlarda özellikle yüz

yüze görüşmelerin riskli olduğu bulaşıcı hastalık sürecinde e-görüşme, online görüşme kullanılır olmuştur (Erbuğ ve Özkalkan, 2022). E-görüşme yüz yüze görüşmenin elektronik ortamda gerçekleştirilen halidir. Zaman ve mekân açısından esneklik sağlar (Salman Yıkılmış, 2020).

Görüşme türleri araştırmanın konusuna amacına ve araştırılan alanın özelliklerine göre değişkenlik gösterir. Sayısallaştırılabilen ve kısa sürede veri toplanabilen bir konuda yüzeysel görüşme uygun olabileceken, sosyal bir durumun, yaşanmışlıkların ve deneyimlerin irdelendiği bir araştırmada derinlemesine görüşme tekniğinin kullanımı daha doğru olur (Yağar ve Dökme, 2018).

Aşağıdaki tabloda ve devamındaki alt başlıklarda görüşme türleri ve karakteristik özellikleri açıklanmıştır. Bu başlıkların oluşturulmasında Creswell (2021)'in belirttiği görüşme özellikleri temel alınmış, Aziz (2011) ile Fontana ve Frey (1994) in görüşme türleri üzerine fikirleri dikkate alınmıştır.

Tablo 1

Görüşme Türlerinin Temel Özellikleri

Yapılandırılmamış Görüşmeler	Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler	Yapılandırılmış Görüşmeler
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Soru formu oluşturulmamıştır. ▪ Derinlemesine ve çok çeşitli bilgi elde edilebilir. ▪ Araştırma alanı hakkında detaylı bir ön bilgiye sahip olunmayan durumlarda tercih edilir. ▪ Esneklik düzeyi yüksektir. ▪ Toplanan verilerin kategorize edilmesi zordur. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Soru formu vardır ancak görüşme esnasında yeni soru eklenebilir, çıkarılabilir ve soru sıralaması değiştirilebilir. ▪ Derinlemesine ve genel bir çerçevede yer alan veri elde edilir. ▪ Katılımcı/katılımcılardan elde edilmesi beklenen verinin genel hatlarıyla çizilebildiği durumlarda tercih edilir. ▪ Esnekliği orta düzeydedir. ▪ Toplanan veriler belli oranda kategorize edilebilir. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Soru formunda sorular genellikle cevap kategorileri ile birlikte hazırlanır. Açık uçlu sorular da standart veri elde etmeye yönelik düzenlenmiştir. ▪ Yüzeysel ve tek tip veri elde edilir. ▪ Araştırma alanı büyük oranda özellikleri bilinen bir kitle olduğunda tercih edilir. ▪ Esnek değildir. ▪ Toplanan verilerin kategorileştirilmesi kolaydır.

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Yapılandırılmamış görüşmeler

Yapılandırılmamış görüşmeleri diğerlerinden ayrı tutan en önemli özellik sınırlandırılmamış olmasıdır. Ayrıca her tür veriyi toplamak için önü açık ve geniş bir uygulama alanına sahip olduğu söylenebilir. Yapılandırılmamış görüşmeler etnografik görüşme olarak da adlandırılmaktadır (Punch, 2005). Bu görüşme türünde görüşmecinin görevi süreci yönetmektir. Elde edilmek istenen bilgilere yönelik bir kılavuz üzerinden hareket edilebilir. Bu kılavuz görüşmecinin kontrol listesi niteliğindedir. Görüşmenin gidişatı daha çok cevaplayıcının verdiği bilgilerle şekillenir. Bu tür görüşmelerde deneyimsel ve kişisel farklılıklar gözetilir (Berg ve Lune, 2015).

Yapılandırılmamış görüşmeler sohbet tarzı görüşme olarak da ifade edilmektedir. Görüşme planının önceden yapılmadığı bu tür olabildiğince esneklik. Bu esneklik bir açıdan olumlu iken başka bir açıdan araştırmacının becerisini gerektiren bir durumdur. Konu ile ilgili bilgi ile ilgisiz bilgiyi ayırt etme araştırmayı yönetme konusunda araştırmacıya bağlıdır. Öte yandan verilerin analizinde zorluk yalanmasına neden olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Yarı yapılandırılmış görüşmeler

Yarı yapılandırılmış görüşmelerin, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelerin orta noktasında bulunduğu söylenebilir. Bu türde görüşmeci, genel hatlarıyla bir yol haritasına sahiptir fakat görüşülen kişilerin özelliklerine göre bu genel çerçeve içerisinde sorularda değişikliğe gidilerek (soru üzerinde değişiklik, yeni soru ekleme ya da çıkarma) konunun farklı boyutları ortaya çıkarmaya çalışılır (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2017). Yarı yapılandırılmış görüşme türünde önceden tasarlanan bir dizi soruyu içeren bir görüşme formu bulunur. Görüşme esnasında verinin detayına inilmek ya da eksik kalan bir noktanın tamamlanabilmesi için bu sorulara ek-sonda sorular getirilebilir (Karataş, 2017). Bu özellik araştırmanın amacına uygun şekilde etraflıca bilgi elde etmeyi sağlamak içindir (Sevencan ve Çilingiroğlu, 2007).

Yapılandırılmış görüşmeler

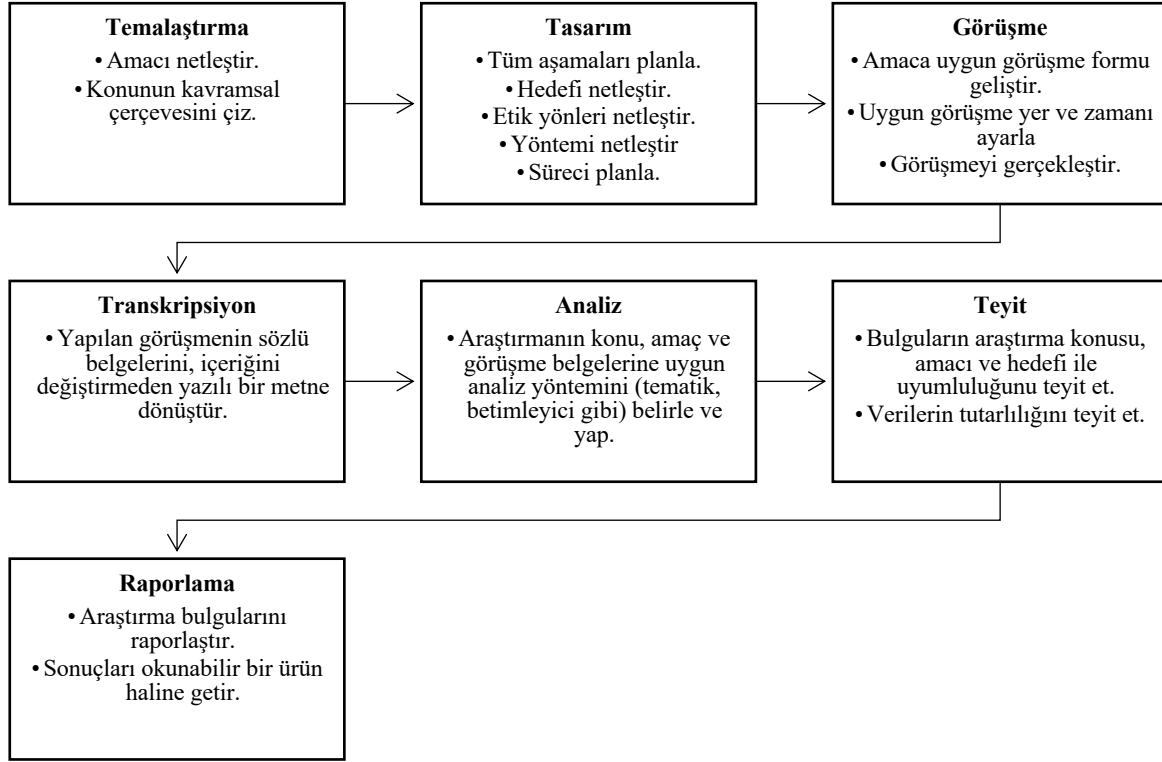
Yapılandırılmış bir görüşmenin temel özelliği, katılımcıya yöneltilen soruların standartlaştırılmış şekilde ve belli bir düzende sıralanmış olmasıdır. Yapılandırılmış görüşmelerde sorulara cevap kategorileri oluşturulmuş ya da esnekliğe yer vermeksizin açık uçlu sorular kullanılmış olabilir. Bu açıdan yapılandırılmış görüşmeler nicel yöntemle en yakın olan veri toplama tekniği olarak görülmektedir (Punch, 2005). Yapılandırılmış görüşmeler genellikle geniş bir örneklem kitlesi üzerinde çalışıldığında tercih edilir. Benzer özelliklere sahip örneklemden standartlaştırılmış veriler elde edilmek istendiğinde kullanımı uygun görülür. Ayrıca görüşmecinin birden fazla olduğu durumda öznelliğe yer vermemek adına tercih edilen bir görüşme türüdür (Berg ve Lune, 2015). Bu veri toplama tekniği boylamsal nitelikteki çalışmalar için de uygun görülür. Farklı zamanlarda aynı türde verinin elde edilebilmesi için kolaylık sağlar (Yalın Uçar, 2012).

Nitel Bir Araştırma İçin Görüşme Tekniği Aşamaları

Nitel araştırma görüşmeleri sadece yoğun dinleme ve not alma gibi çeşitli becerilerin kullanılmasını değil, aynı zamanda dikkatli planlama ve yeterli hazırlığı da gerektirir. Görüşme süreci, genel anlamda düşünülen aksine hem zor hem de zahmetli bir yoldur. Ulaşılması güç katılımcılar, görüşmecinin yeterliliği, soruların oluşturulması, görüşme verilerinin yazıya geçirilmesi ve bunların çözümlenerek analiz edilmesi hem deneyim hem de çaba gerektirmektedir (Balaban Salı, 2012). Görüşmeler araştırmacıların başkalarının dünyası hakkında bilgi edinmeleri için yararlı bir yol sağlar. Görüşmeyi yapan ve görüşülen kişi aynı dili konuşuyor gibi görünse bile, sözcükleri tamamen farklı kültürel anlamlara sahip olabilir. Bu nedenle, insanlar farklı dünya görüşlerine sahip olduğunda iletişim kurmak daha zor hale gelir. Ancak özenle yapıldığında, iyi planlanmış bir görüşme yaklaşımı zengin bir veri seti sağlayabilir (Qu ve Dumay, 2011).

Görüşme tekniği aşamaları farklı kaynaklarda farklı şekillerde ele alınmıştır. Balcı (2021) bu süreci; hazırlama, düzenleme, mülakatın yönetimi, kapanış, değerlendirme olmak üzere beş aşamada incelemiştir. Rubin ve Rubin (2011) ise süreci konu belirleme, araştırma sorusu oluşturma, araştırmanın uygulanabilirliğini test etme, araştırmanın uygulanacağı yeri belirleme, katılımcıların seçimi, sorulacak soruları ve görüşme stratejisini belirleme, verilerin doğruluğunu ve eksiksiz olmasını sağlama olmak üzere yedi basamakta incelemiştir. Bunların yanı sıra başka bir kaynakta görüşme tekniğinden ziyade nitel araştırma basamaklarına yer verilmiştir. Bu basamaklar araştırma konusunun ve yönteminin belirlenmesi, araştırma alanının tespiti, verilerin toplanması, verilerin analizi, sonuçların sunulması ve rapor edilmesi şeklinde ele alınmıştır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015). Creswell (2021) ise veri toplama faaliyeti basamaklarını mekânın/kişinin belirlenmesi, erişim sağlanması ve uyumun oluşturulması, amaçlı örnekleme, veri toplama, verilerin kaydı alan sorunlarının çözümü ve verilerin saklanması olmak üzere yedi aşama olarak sıralamıştır. Türnüklü (2000) tarafından yapılan çalışmada ise görüşme tekniği, herhangi bir aşamalandırma veya sınıflandırma olmadan örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik, verilerin analizi başlıkları altında incelenmiştir. Bu çalışmalar genel olarak incelendiğinde görüşme tekniğinde kimi çalışmalar yalnızca görüşmenin başlangıcı ile bitişi arasındaki süreci veya görüşme sürecinden bağımsız nitel araştırma aşamalarını ele alırken, kimisi ise hiç sınıflandırma

veya aşamalandırma yapmadan genel anlamda görüşme tekniği hakkında bilgiler vermiştir. Ancak Kvale (1996) ise görüşme tekniği kullanılacak nitel araştırmalarda görüşme tekniğinin aşamalarını araştırmanın kurgusundan raporlanmasına kadar olan süreci kapsayacak şekilde geniş çapta ele almıştır. Bu bağlamda çalışmada da bu sınıflandırma baz alınmıştır. Kvale (1996) tarafından tanımlanan görüşme tekniğinin yedi aşaması, araştırmacılar tarafından oluşturulan Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Görüşme Tekniğinin Yedi Aşaması

Buna göre görüşme tekniği kullanılarak yapılan nitel araştırmalar; temalaştırma, tasarım, görüşme, transkripsiyon, analiz, teyit ve raporlama aşamalarından oluşmaktadır.

Temalaştırma

Temalaştırma kavramı, araştırma konusunun belirlenmesini ifade etmektedir. Ayrıca araştırmanın ana hedefleri ve amaçları belirlenmelidir. İlk aşamada araştırmacı bir konu ve bu konunun amaçlarını belirlemiş olmalıdır. Araştırmacı çalışma konusu ile ilgili kapsamlı bir bilgiye sahip ve görüşme konusuna hâkim olmalıdır. Dolayısıyla hangi konuların amaç için önemli olduğunu bilmelidir (Kvale ve Brinkmann, 2008). Temalaştırma aşamasının temelini, belirlenecek araştırma sorusu oluşturmaktadır. Araştırma sorusu, proje süresince araştırmacıya iyi hizmet edecek bir pusula sağlar. Veri toplamayı ve verilerin devam eden analizini yönlendiren analitik çerçeveyi şekillendirir. Araştırma sorusu, araştırmanın tasarımında güvenilir bir temel sağlayacaktır (Galleta, 2013).

Ayrıca bu aşamada “Bu araştırma veya görüşme hangi amaçla ve hedefle yapılmaktadır?” sorusunun cevabı araştırmacı tarafından net bir şekilde verilmelidir. Bu araştırmanın kaliteli bir biçimde tamamlanabilmesi için atılması gereken bir temeldir ancak çoğu zaman bu sorunun cevabı araştırmacılar tarafından çok önemsenmemektedir ve göz ardı edilmektedir (Wilson 2014). Buna ek olarak Seidman (2006) ise bu aşamada

araştırmacının kendi içerisinde araştırma konusu ile ilgili bir dizi sorunun cevabını bulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu soru dizisinin ilki “Ne?” sorusudur ve araştırmacı kendisine şu soruları sormalıdır: “Neyle ilgileniyorum? Neyi öğrenmeye ve anlamaya çalışıyorum? İlgimin temeli nedir?”. İkinci olarak ise konunun başkaları için neden önemli olabileceği ile ilgili “Neden” ve “Niye?” sorularını araştırmalıdır. Bu bağlamda; “Konu neden önemli? Bu konunun arka planı nedir ve bu arka planı anlamak neden önemlidir? Konu başka neyle bağlantılı? Bu konunun karmaşıklığını anlarsanız, faydası ne olacak ve bunu kim elde edecek? Konuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmaların bağlamı nedir ve bu araştırma onların üzerine ne katacaktır?” gibi sorulara yanıt aranmalıdır (Seidman, 2006).

Tasarım

Araştırma tasarımında bir veri analizi planı yapmak önemlidir. Plan, toplandıktan sonra verilerin nasıl düzenleneceğini ve onlardan nasıl anlam çıkarılacağını detaylandırır. İyi bir tasarım, araştırmanın sağlam temelini oluşturacaktır (Galleta, 2013). Araştırmacılar araştırma probleminin ve amacının dikkatlice ifade edildiği titiz bir tasarım süreciyle görüşme kalitesini iyileştirebilir. Araştırma tasarımında gösterilen titizlik ve görüşmedeki beceri, çalışmanın sonuçlarındaki güvenilirliği de artıracaktır (DeMarrais, 2004).

Seidman’a (2006) göre araştırmacı bu aşamada kendisine “nasıl?” sorusunu yönelmeli ve araştırmada nitel araştırma yöntemini ve görüşme tekniğini çalışmasına nasıl uyarlayabileceğinin cevabını araştırmalıdır. Aynı zamanda görüşme tekniğinde formun yapısının nasıl olacağına, katılımcılardan ne tür bir veri toplayacağına (yaşam öyküsü, deneyim veya bilgi gibi) karar vermesi gerekmektedir. Yine bu aşamada araştırmacıların görüşmeyi kiminle, nerede ve ne zaman yapacakları gibi konuları planlayıp tasarlama beklenir (Seidman, 2006).

Nitel araştırmalarda verilerin üçgenlemesi geçerliliği sağlamak adına önemli konulardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Odak grup görüşmesi, bireysel görüşme ve gözlem yöntemlerinin bir arada kullanılması veri üçgenlemesine örnek olarak verilebilir (Işık ve Semerci, 2019). Bu bağlamda görüşme tekniğinde geçerliliği sağlamak adına tasarım aşamasında görüşme sorularının üçgenlemesi de önemli bir konu olabilir. Öyle ki araştırılan konuya farklı açılardan bakan iki veya daha fazla dikkatlice ifade edilmiş soru bunu sağlayacaktır (Edwards ve Skinners, 2009).

Görüşme

Görüşme aşaması görüşme formunun hazırlanması ve görüşmenin gerçekleştirilmesi olmak üzere iki başlıkta ele alınmıştır.

Görüşme formunun hazırlanması

Nitel araştırma görüşmelerinde görüşme formu kullanımı bazen isteğe bağlı bir konu olarak kabul edilir. Ancak, uzun nitel görüşmenin amaçları açısından bu vazgeçilmezdir. Bu vazgeçilmezlik görüşme formunun araştırmacıya sağladığı faydalarla açıklanabilir. Görüşme formunun kullanılması araştırmacılara, her bir görüşme için süreçleri benzer şekilde yönetme olanağı tanır. Buna ek olarak, görüşme sonucunda ulaşılmak istenen hedeften çok uzaklaşmamak adına program ve plan oluşturarak tüm boyut ve soruların kapsanmasını güvence altına alır (Kuzu, 2013; McCracken, 1988). Diğer bir faydası ise görüşme formunda kapsanan soru ve konular altında elde edilen verilerin düzenlenmesi ve analizi daha kolay olacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Dördüncü olarak görüşme formu, görüşme sürecinde kullanılacak söylemin yönü ve kapsamı için kanallar oluşturur. Son olarak ise araştırmacının tüm dikkatini katılımcının ifadelerine vermesini sağlar. Tüm bu faydaların yanı sıra araştırmacının, görüşme formunun görüşme sürecindeki özgürlük ve değişkenlik unsurlarını yok etmesine izin vermemesi de önemli bir unsurdur (McCracken, 1988).

Görüşme formu sorularını ve prosedürlerini tasarlama ve değerlendirme süreci, bir veya daha fazla aşama veya yöntemi içerebilir (Groves ve diğerleri, 2009). Görüşme formunun oluşturulması aşamasında öncelikle konu ile ilgili geniş bir literatür taraması yapılmalı ve hazırlanan soruların çalışma hedeflerine uyup uymadığı konusunda uzman görüşlerinden yararlanılmalıdır (Myers, 2013). Asıl uygulamaya geçmeden önce görüşme formunun taslağı üzerinden pilot uygulamalar yapılmalıdır. Çünkü ön test veya pilot uygulamalar görüşme formu sorularındaki kusurları ortadan kaldırma noktasında büyük avantaj sağlayacaktır (Willis, 2015).

Görüşme formunun giriş bölümünü tanımlayıcı nitelikteki soruların oluşturduğu söylenebilir. Tanımlayıcı sorular, bir görüşmeyi başlatmak ve mümkün olduğunca hızlı bir şekilde görüşmenin odağına geçmek içindir. Asıl görüşmeden önce gelen bu giriş ve sohbet aşamasında amaç, güven inşa etmek ve görüşülen kişinin özgürce konuşmasını sağlamaktır (Qu ve Dumay, 2011).

Tanımlayıcı sorulara ek olarak asıl görüşmeyi başlatan bölümde bulunan sorular tipik olarak en açık uçlu olduğundan, önceden tahmin edilemeyecek verileri ortaya çıkaracaktır. Bu anlamda, açılış bölümü, araştırma konusu hakkındaki araştırmacının bilgisine ve katılımcının anlatısının gelişimini destekleme yeteneğine dayanır. Başlangıç bölümünün, katılımcı tarafından belirlenen çalışma olgusuna giden bir yol olan üretken bir anlatıyı teşvik etmeye odaklanan, görüşmedeki en açık uçlu olması amaçlanır. Birçok yönden bu erken bölüm en önemlisidir. Çünkü geri dönülecek ve karşılıklı bir şekilde üzerine inşa edilecek ilk anlatıyı sağlar (Galleta, 2013; Hollway ve Jefferson, 2000). Görüşmenin devam eden orta bölümü, açılış bölümünde katılımcıdan öğrenilenlerden yararlanacak ve daha spesifik bir alan ve belki de daha geniş kapsamlı verileri ortaya çıkarmaya yönelik bir gözle görüşmeyi sağlayacaktır. Görüşmenin orta kısmı, araştırma konusunun yeterince araştırılmasını sağlayacak soruların değerlendirilmesini içerir. Görüşmenin son bölümü ise, katılımcının anlatısında hâlâ keşfedilmesi gereken noktalara geri dönme fırsatı sunar. Daha ayrıntılı sorular veya çalışmadaki teorik odak alanlarını yansıtan sorular, görüşmenin bu bölümü için daha uygundur. Bu şekilde, deneyime dayanan veriler ile teoriye hitap eden veriler birbiriyle iletişim kurabilir. Son bölümde, açılış anlatısından daha derinlemesine ve muhtemelen teori yüklü sorulara geçiş yapılmaktadır (Galleta, 2013). Genel ifadelerden daha kesin açıklamalar geliştirmek için kullanılan belirleyici ve doğrudan sorular görüşmenin bu aşamasında sorulmalıdır (Qu ve Dumay, 2011).

Özetle görüşme soruları hazırlanırken soru sıralaması büyük öneme sahiptir. Örnek olarak ilk başta zor veya duygusal olarak katılımcıda endişe uyandıracak sorulardan başlamak görüşme sürecini araştırmacının aleyhine çevirecektir. Görüşmenin başlangıç soruları daha çok genel, katılımcıyı tanımaya yönelik olmalıdır. Konuya giriş soruları ise açık uçlu ve genel düşüncelere dayalı sorular olmalıdır. Katılımcıyı zorlayacak veya endişe hissetmesine sebep olacak sorular görüşmenin derinleştiği ve araştırmacı ile katılımcı arasında güven ortamının oluştuğu en son kısımlara bırakılmalıdır.

Görüşme formu, diğer bir ifade ile katılımcılara yöneltilecek sorular hazırlanırken bazı noktalara dikkat etmek hem araştırma hem görüşme süreci hem de araştırma sonuçları açısından büyük öneme sahiptir. Bu bağlamda DeMarrais (2004) görüşme soruları oluşturmak için üç temel yönerge önermiştir (DeMarrais, 2004):

- a. Kısa, açık ve net sorular, katılımcıların ayrıntılı yanıtlarına yol açar.*

Akademik jargonla dolu, uzun ve ayrıntılı sorular tercih edildiğinde katılımcı soruyu anlamayacak ve araştırmacı mecburen soruyu açıklamak ve anlatmak durumunda kalacaktır. Görüşme sorularının anlaşılır ve net olması araştırmacının soruları katılımcıya yeniden açıklaması ihtiyacını ortadan kaldıracaktır. Dolayısıyla iyi hazırlanmış bir soru anlaşılır, kısa ve net olmalıdır.

- b. Katılımcılardan belirli olayları veya deneyimleri ayrıntılı olarak hatırlamalarını isteyen sorular, daha eksiksiz anlatıları teşvik eder.*

Belirli bir olayın veya deneyimin yeniden anlatılmasını talep eden yönlendirici sorular, ayrıntılı hikayeler verecektir. Derinlemesine görüşmeye yönelik bazı yaklaşımlar, katılımcıyı belirli bir deneyimi ayrıntılı olarak hatırlamaya teşvik eden iyi yapılandırılmış sorulara dayanır. Araştırmacının sorularının tamamı genelleştirilmiş bilgilere yönelik olduğunda, bulgular gerçek yaşam deneyimlerinden mahrum kalacaktır.

c. *Birkaç geniş, açık uçlu soru, uzun bir dizi kapalı uçlu sorudan daha iyi sonuç verir.*

Görüşme tekniğinde çalışılan konuyla ilgili katılımcıya yöneltilecek soruların kapalı uçlu veya kısa cevap gerektiren evet-hayır tarzında sorular olmaması önemli bir noktadır. Bu tarz sorular sorulduğunda araştırmacının sürekli artçı sorular yöneltmesi gibi gereklilikler ortaya çıkabilir ve bu da görüşmenin sağlıklı ilerlemesini ve detaylı veriler elde etmeyi engelleyebilir. Dolayısıyla yöneltilecek sorularda açık uçlu soruları tercih etmek yerinde olacaktır.

Tüm bu unsurlar dikkate alınarak araştırmacı tarafından öncelikle araştırma konusu ile ilişkili kapsayıcı bir soru havuzu oluşturulmalıdır. Sonrasında soruların araştırma hedefiyle olan ilgisi, soruların kullanılabilirliği ve görüşme tekniği için uygunluğu gibi unsurlar dikkate alınarak görüşme soruları seçilmelidir (Galleta, 2013). Soruların özellikleri de dikkate alınarak en iyi soru sırası belirlenmeli ve görüşmede soruların hangi sıraya göre sorulacağı netleştirilmelidir. Geniş kapsamlı, kolay, incitici ve tehdit edici olmayan, konuya giriş niteliğinde olan sorularla başlanarak uygun ortam oluştuğunda daha spesifik, zor, konuyu detaylandırarak sorulara geçilmelidir (Wilson, 2014). Sonrasında görüşme formuna ilgili alanda uzman kişilerden yardım alarak ve küçük çapta pilot uygulama yaparak son hali verilmelidir.

Görüşmenin gerçekleştirilmesi

Görüşme aşaması araştırmacının katılımcıya görüşme teklif etmesi ile başlar. Her ikisine de uygun olan bir zaman ve mekânda görüşmeye karar verilir. Görüşme selamlama, hafif sohbet, çalışma hakkında bilgi paylaşımı ve görüşmeye devam etmek için katılımcının onayı ile başlar (DeMarrais, 2004). Ayrıca görüşmeye başlamadan önce görüşmenin kayıt altına alınıp alınamayacağı konusunda katılımcının rızası ve onayı sorulmalıdır. Görüşme süreci başladığında öncelikle katılımcıya görüşmenin nedenleri ve hedefleri hakkında kısaca bilgi verilmelidir. Sonrasında katılımcı ile görüşme sürecini başlatmadan önce ılımlı ve olumlu bir hava oluşturulmalıdır ancak bu tarafsızlığı aşacak ve aşırı samimiyete dönüşecek düzeyde olmamalıdır (Wilson, 2014).

Literatürde yer alan nitel araştırmaya yönelik rehber niteliğindeki çalışmalar incelendiğinde görüşme esnasında dikkat edilecek bir dizi unsur ve nokta bulunmaktadır:

- Görüşme yapılacak kişi ve temsil ettiği kurum/kuruluş hakkında görüşme öncesinde bilgi toplayarak görüşmeye hazır ve organize bir şekilde gidilmesi önemli bir konudur (Myers, 2013).
- Görüşme sürecinde alt tema ve başlıklarda farklılıklar olsa da tüm katılımcılarla aynı ana temalar üzerinden hareket edilmelidir. Burada amaçlanan görüşmeler ve görüşmeciler arasında mümkün mertebede tutarlılığı sağlayabilmektir (Wilson, 2014).
- Görüşmelerin ses kayıt cihazı yardımıyla kayıt altına alınması hem araştırmacı hem katılımcı hem de görüşmenin kalitesi açısından büyük öneme sahiptir. Kayıt almanın temel faydası katılımcının söylediği sözcüklerin tamamına sahip olma imkânı sunmasıdır. Bu verileri analiz etme aşamasında büyük kolaylık sağlayacaktır. Ancak görüşmeyi kayıt altına almanın bir olumsuz yönü ise katılımcının görüşme esnasında baskı altında hissetmesine neden olarak tüm düşüncelerini şeffaf ve açık bir şekilde aktarmasını engelleyebilmesidir. Eğer katılımcı kayıt almaya izin vermezse bu noktada yapılması gereken, görüşme esnasında küçük hatırlatıcı notlar almak ve görüşme sonunda vakit kaybetmeden bu hatırlatıcı notlar aracılığıyla görüşmeyle ilgili röportajı yazıya dökmek olmalıdır (Edwards ve Skinners, 2009; Myers, 2013).

- Araştırmacı konuşmaktan çok dinlemeli, ancak katılımcıyı rahatlatarak destekleyici ve cesaret verici baş sallamaları, gülümsemeleri ve sözlü ifadeleri kullanmalıdır. Katılımcı durakladığında görüşmeci daha fazla ayrıntı veya açıklama isteyebilir (DeMarrais, 2004).
- Görüşme esnasında araştırmacı o kadar iyi dinleyici olmalıdır ki bunu üç boyutta gerçekleştirebilmelidir. Bunlardan ilki katılımcının ağzından çıkan sözcük ve ifadeleri dinlemelidir. İkinci olarak katılımcıların dilinden dökülenler haricinde iç seslerini de dinlemelidir. Son olarak ise katılımcı haricinde süreci de iyi dinlemeli ve bu sayede görüşmenin temposunun, katılımcının enerjisinin ve görüşmenin ilerleyişinin farkında olmalıdır. Bu işlem çok fazla konsantrasyon ve odaklanma gerektirse de bu sayede aktif dinleme gerçekleştirilebilecektir (Seidman, 2006).
- Araştırmacı görüşme esnasında katılımcıya soru yöneltirken kesinlikle kendi teori, inanç ve varsayımlarına dayalı olarak yönlendirici sorular yönelmemelidir (DeMarrais, 2004; Qu ve Dumay, 2011). Görüşmenin sonuçlarını etkileme potansiyeli olduğu için katılımcı ile tarafsız bir iletişim sürdürülmelidir. Görüşme konusu hakkında görüşmecinin olumlu veya olumsuz fikir beyan etmesi veya bir cevapla ilgili yargılayıcı geri bildirimde bulunması katılımcının vereceği cevaplarda asıl düşüncesini gizlemesine sebep olabilir (Fowler, 1991).
- Sessizlik, görüşmede duraklamalara izin verir; bu, görüşülen kişiye daha fazla açıklama için yansıtma ve enerji toplama zamanı sunabilir (Qu ve Dumay, 2011). Röportajın diğer yönlerinde olduğu gibi, bir soruyla çok erken atlamak ve sessizce çok uzun süre beklemek arasında hassas bir denge vardır. Katılımcınıza düşünmesi, yansıtması ve söylediklerine ekleme yapması için alan vermek önemlidir. Bu, bazı katılımcılar için bir veya iki saniye ve diğerleri için 20 saniye sürebilir (Seidman, 2006).
- Nitel görüşmelerde yansıtmayı kullanmak genellikle iyi bir uygulamadır. Yansıtma, sonraki bir soru veya yorum oluşturmak için deneklerin kullandığı kelimeleri ve cümleleri almayı içerir. Bu teknik, araştırmacının kendi düşüncelerini empoze etmek yerine katılımcıların dünyasına ve diline odaklanmasını sağlar (Hollway ve Jefferson, 2000; Myers ve Newman, 2007).
- Görüşmede katılımcı sorulan soruyu tam olarak cevaplamadıysa veya kısa cevapla geçtirdiyse ona yönlendirici olmadan daha detaylı bilgi vermesini sağlayacak artçı sorular (“söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?”, “bu konuyu biraz daha detaylandırabilir misiniz?”, “bu söylediğiniz tam olarak ne ifade etmektedir?” gibi) yöneltilmelidir (Fowler, 1991). Artçı sorular, görüşmecinin sorgulayıcı, ısrarcı ve zaman zaman eleştirel tutumu aracılığıyla deneklerin yanıtlarını genişletmeye çalışır (Qu ve Dumay, 2011).
- Tamamen yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıyorsa esnek ve yeni fikirlere açık olunmalı. Araştırmanın bağlamından kopmadan görüşme esnek bir yapıda sürdürülmeli (Myers, 2013).
- Görüşmeci ne öğrenmek istediğini bilir; görüşmenin amacına aşınadır, neyin önemli olduğu hakkında bilgi edinir. Bu doğrultuda görüşmeyi yapan kişi görüşmenin gidişatını kontrol eder ve gerektiğinde görüşülen kişinin lafını kesmekten korkmaz (Kvale ve Brinkmann, 2008). Ancak burada lafını kesme noktası zorunlu ve gerekli haller dışında çok fazla tercih edilmemelidir. Katılımcı konuşmaya devam ederken, görüşmeci ilginç noktayı sürdürmek için araya girme konusunda güçlü bir istek duyabilir. Ancak, görüşmeci bunu yapmak yerine anahtar kelimeyi not edebilir ve daha sonra takip edebilir. Böylece bunu yaparken katılımcının düşünce dizisini kesintiye uğratmayacaktır (Seidman, 2006).

Tüm bu önemli noktalara dikkat edilerek araştırmanın amaç ve hedefleri doğrultusundaki tüm sorulara cevap alındığına kanaat getirildiğinde ve katılımcı ile görüşmeyi sonlandırma konusunda hemfikir olduğunda katılımcıya teşekkür ederek görüşme sonlandırılmalıdır (Wilson, 2014).

Transkripsiyon

Görüşme verilerindeki önemli noktaları ortaya çıkarabilmek için birden fazla kere gözden geçirmek gerekebilir. Görüşme verilerinde bazı noktalar önemsiz konuyla ilgisiz gibi görünse de bazen detaylı irdelendiğinde ve her ifadeye eşit değer verildiğinde önemsiz görünen noktaların bazen çok kritik bilgiler içerdiği görülebilecektir (Basu, 2015). Bu noktada ise transkripsiyon aşamasının önemi ortaya çıkmaktadır. Görüşme esnasında katılımcının ifade ettiği her şey eksiksiz bir şekilde yazıya dökülmelidir. Görüşmenin tüm detaylarını analiz edebilme konusunda transkripsiyon aşaması önemli bir paya sahiptir. Transkripsiyon aşamasının tek dezavantajı kayıtların yazıya dökülmesi görüşmenin içeriğine de bağlı olmak kaydıyla uzun zaman gerektirebilmektedir (Myers, 2013). Görüşmenin yazıya geçirilmesi konusunda bazı kaynaklar soruların yanıtlarının yorumlanmadan veya düzenlenmeden olduğu gibi kelimesi kelimesine kaydedilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Edwards ve Skinners, 2009; Fowler, 1991). Ellen (1984) ve Wilson (2014) ise görüşmelerin anında belgelenmesinin ve transkripsiyonunun büyük önemini vurgulamaktadır. Buradan hareketle görüşmenin tamamlanmasının üzerinden çok süre geçmeden görüşme verileri en kısa sürede transkripsiyon işlemine tabi tutularak yazılı olarak belgelenmelidir.

Analiz

Görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiş nitel veri analizi birçok kaynakta farklı aşamalarla ele alınmıştır. Miles ve Huberman (1994) bu aşamaları verilerin azaltılması, verilerin somutlaştırılması (görsel hale getirilmesi) ve sonuca ulaşma ve doğrulama olarak sıralamışken Dey (1993) ise betimleme, sınıflandırma ve ilişkilendirme şeklinde bir sıralama yapmıştır. Gürbüz ve Şahin (2017) ise tüm literatürü göz önünde bulundurarak veri azaltma, veri etiketleme, kategori ve temalar oluşturma, örüntüler ortaya çıkarma, açıklama ve yorumlama, raporlaştırma olarak sıralamıştır. Miller ve diğerleri (2014) ise analiz sürecinin görüşmenin yürütülmesi ile başladığını belirterek bu süreci görüşmenin yürütülmesi, özetler oluşturulması, tematik şemanın oluşturulması, gelişmiş bir şema oluşturulması ve sonuç çıkarma olmak üzere beş aşamada sınıflamıştır. Bu bölümde görüşme tekniğinin kullanıldığı ve tematik bir inceleme yapılan nitel araştırmada analiz süreci genel hatlarıyla ele alınacaktır.

Analiz aşamasında ilk dikkat edilmesi gereken nokta araştırma bulgularını nasıl açıklığa kavuşturmak istediğinizdir. Aslında bu aşama araştırmanın tasarım aşamasında şekillenmekle birlikte görüşmelerden sonra tam olarak netlik kazanacaktır (Berg ve Lune, 2015). Araştırmacının katılımcıyı aktif olarak dinlemesi, alakasız veya önemsiz bilgileri ayıklaması ve katılımcıyı belirlenen ana konu hattında tutması aslında analizin ilk aşamasıdır (Miller ve diğerleri, 2014).

Sonrasında transkripsiyon neticesinde elde edilen veriler incelenerek ve araştırma konusuyla ilgili veriler ayıklanarak veri azaltma işlemi yapılmaktadır. Sonrasında analize tabi tutulacak veriler isimlendirilerek kodlanır (Gürbüz ve Şahin, 2017). Bu aşamada hem transkripsiyon sonucundaki görüşme verileri hem görüşme sürecindeki katılımcının tepkileri, görüşmecinin aldığı notlar dikkate alınarak görüşmenin bir özeti çıkarılır (Merriam, 2013; Miller ve diğerleri, 2014).

Bir sonraki aşamada bu özet ve kodlamalar sayesinde, konuyla ilgili literatür de göz önünde bulundurularak ana kategoriler, temalar belirlenmelidir. Ana kategoriler veya temalar genelde literatür taraması, görüşme formunun oluşturulması ve görüşme aşamasında araştırmacının zihninde genel hatlarıyla (en azından kısmen) belirlidir. (Berg ve Lune, 2015). Bu nedenle, ilk üç adım tipik olarak aynı anda gerçekleşir. Analiz aşamasında yapılan tema oluşturma işlemi görüşmelerden artık yeni temalar keşfedilmeyene kadar (teorik doygunluk gerçekleşene kadar) devam etmelidir. Ana temalar oluşturulurken her bir tema içerisinde çeşitlilikleri barındırabilecektir. Tema altına alınan bazı görüşler çok genel ifadeleri içerisinde barındırabileceği gibi bazı görüşler daha spesifik ifadeleri içerisinde barındırabilecektir. Örnek olarak ebeveynlerin çocuklarının giyimi ile ilgili görüşlerinin yer aldığı bir tema içerisinde katılımcıların kimisi çocuğun giyinme yeteneğine

odaklanırken kimisi giymeyi tercih ettikleri kıyafet türlerine yönelik ifadelerde bulunabilir (Miller ve diğerleri, 2014). Dolayısıyla birbirine benzer nitelikteki kodlamalar, benzer kategori ve temalarda toplanır. Sonrasında bu tema ve kategoriler de isimlendirilir ve birbirleri ile karşılaştırılarak incelenir. Bu sayede birbirleri ile ilişkileri ve bağlantıları ortaya konularak örüntüler oluşturulur (Gürbüz ve Şahin, 2017). Ayrıca bu örüntülerde demografik grupların (ör. cinsiyet, eğitim, gelir, yaş ve ırk) dikkate alınması önemlidir çünkü bu yapılar katılımcılar için yorumu etkileyebilecek farklı yaşam deneyimleri oluşturur. Örneğin, engelli sorularının incelenmesinde engelliler soruları engelli olmayanlara göre farklı yorumlayabilirler (Miller ve diğerleri, 2014). Kodlamaların birleştirilmesiyle oluşturulan bu kategori listesi, görüşmelerde yinelenen düzenlilikleri ve örüntüleri yansıtan bir taslak sınıflama sistemini oluşturur. Sonrasında bu kategoriler sınıflandırılarak yapılandırılmalıdır. Bu sayede ana tema ve alt temalar oluşturulabilecektir (Merriam, 2013).

Son aşamada ise oluşturulan bu tema ve alt temaların genel bir resmini görebilmek adına şekil veya bir tablo aracılığıyla tema ve alt temaların bir modeli oluşturulmalıdır (Merriam, 2013). Özünde bu aşama araştırmacının, soruların araştırma katılımcıları üzerinde nasıl performans gösterdiğini özetlemek için önceden geliştirilmiş şemayı bir araya getirmesini gerektirir (Miller ve diğerleri, 2014). Elde edilen bulgular test ve teyit edilerek buna göre çıkarımlar doğrulanır ve araştırma raporlanarak analiz aşaması sonlandırılır (Gürbüz ve Şahin, 2017). Analiz bittiğinde artık hangi katılımcının hangi ifadesinin hangi ana tema veya hangi alt tema altında yer alacağı belirlenmiştir.

Tüm bunlara ek olarak yukarıdaki analiz aşamalarında oluşturulan temaların birtakım kriterlere uygun olması gerekmektedir (Merriam, 2013):

1. Araştırma sorusuna cevap verebilir nitelikte olmalıdır.
2. Verilere karşı mümkün olduğunca duyarlı olmalıdır (dışarıdan bir kişi temalara baktığında çalışmanın içeriğine dair bir fikir sahibi olabilmelidir).
3. Kapsamlı olmalıdır (Tüm verileri kapsayacak kadar yeterli kategori).
4. Yarı özel olmalıdır (İlgili bir veri birimi yalnızca bir kategoride yer almalıdır).
5. Kavramsal açıdan uyumlu olmalıdır (Tüm kategoriler kapsam açısından aynı düzeyde olmalıdır).

Teyit

Teyit aşamasında görüşme bulgularının araştırma konusu, amacı ve hedefi ile uyumluluğu ve verilerin tutarlılığı teyit edilmelidir. Diğer bir ifade ile bu aşama araştırma verilerinin güvenilirliğinin ve tutarlılığının test edildiği aşamadır. Görüşmede güvenilirlik, bir tekniğin ölçmesi gereken kavramları ne kadar tutarlı bir şekilde ölçtüğünü test etmeyi sağlar (Sekaran, 2002). Güvenilirlik genellikle dört şekilde sağlanır. İlk olarak, yapılandırılmış görüşmeler süreciyle güvenilirlik elde edilir. İkinci olarak, verilerin kaydedilmesi, yazılması ve yorumlanması için yapılandırılmış bir süreç organize edilerek güvenilirlik sağlanır. Görüşme sürecinin tasarımına ve yönetimine yardımcı olacak bir plan kullanılması, güvenilirliğin elde edilmesinin başka bir yoludur. Son olarak, araştırma güvenilirliği genellikle araştırmacı ve katılımcı arasındaki görüşme bulgularının incelenmesi yoluyla elde edilir (Edwards ve Skinner, 2009). Teyit aşamasını ilgilendiren kısım ise güvenilirliği sağlama yollarından biri olan görüşme bulgularının incelenmesidir. Bir nitel araştırmada araştırmacı katılımcıların anlattıklarının güvenilirliğini ve geçerliliğini test etmek için eleştirel olarak sorular sorar. Bu kritik kontrol, görüşülen kişilerin ifadelerinin gözlemsel kanıtlarla desteklenmesinin yanı sıra mantıksal tutarlılıklarıyla da ilgili olabilir (Kvale ve Brinkmann, 2008).

Bu aşama için görüşmenin kayıtları büyük öneme sahiptir. Görüşme kayıtları ilk olarak, potansiyel tutarsızlıkları doğrulamak veya görüşme özetlerinde tanımlanmamış olabilecek yeni ortaya çıkan temaları takip etmek için araştırmacının orijinal veri kaynağına geri dönmeye izin verir. İkincisi, görüşme kayıtları, tüm bulguların orijinal veri kaynağına kadar izlenmesini sağlayan denetim izinin bir parçasıdır. Dolayısıyla orijinal verileri korumadan, çalışmalar şeffaflıktan yoksundur ve güvenilirlikten ödün verir (Miller et al., 2014).

Raporlama

Raporlama aşamasında görüşme tekniği ile gerçekleştirilen nitel araştırmanın verileri toplanarak ve analiz edilerek tüm aşamaları tamamlanmış artık son okuyucuya sunulmayı beklemektedir. Bu aşamada temel amaç, ilk altı aşamada yapılan tüm işlemlerin detaylı olarak bilimsel bir dille rapor haline getirilmesidir. Araştırmacı elde ettiği tüm bulguları kendi içerisinde sentezleyerek son okuyucuya ulaştıracak şekilde anlaşılır bir dille raporlayacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan görüşme tekniğinin kavramsal olarak incelenmiş ve görüşme tekniği kullanılan nitel araştırma aşamalarının literatürde nasıl sınıflandırıldığı ve bunların hangisinin en optimal sınıflandırma olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada en kapsamlı sınıflandırmadan yararlanarak görüşme tekniğini kullanacak araştırmacılar için bir rehber ortaya koymak amaçlanmıştır. Literatürde kimi kaynaklarda bu aşamalar yalnızca görüşme sürecinin başlangıcından bitimine kadar ele alınmış, kimi kaynaklarda herhangi bir sınıflandırma yapmadan görüşme tekniğine değinilmiş, kimi kaynaklarda ise görüşme tekniği kullanılan araştırmanın planlanmasından raporlanmasına kadar olan süreç ele alınmıştır. Bu çalışmada ise en kapsamlı ve en optimal olduğu düşünülen Kvale (1996) tarafından oluşturulan aşamalar ele alınmış ve bu aşamalar üzerinden değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmacının konu belirleme yani temalaştırma aşamasında kavramsal çerçeve oturtularak araştırma amaç ve hedeflerinin netleştirilmesi gerekmektedir. Bu amaç ve hedefler doğrultusunda ise araştırmanın etik yönleri, yöntemi, süreci kısacası tüm aşamaları planlanarak tasarım aşaması gerçekleştirilir. Görüşme sürecini başlatmadan önce araştırma tasarımına uygun görüşme formu oluşturulur. Bu bağlamda araştırmacı kısa, açık ve net sorular, evet-hayır gibi kısa yanıt gerektirmeyen sorular, açık uçlu sorular ve katılımcının konu hakkında detaylı bilgi vermesini sağlayacak sorular kullanmaya özen göstermelidir. Ayrıca hazırlanan bu soruların dizilimi de soruların kendisi kadar önem arz etmektedir. Görüşme formu hazırlama sürecindeki hassasiyet aynı şekilde görüşme sürecinde de sürdürülür. Öyle ki öncelikle görüşmeye başlamadan sohbet havasında bir giriş yapılarak katılımcı görüşmeye hazırlanmalıdır. Eğer katılımcı kabul ederse görüşmenin kayıt altına alınması analiz ve raporlama aşaması için araştırmacıya büyük fayda sağlayacaktır. Görüşmede genel sorulardan başlanarak konu derinleştikçe spesifik ve katılımcıyı zorlayıcı sorulara geçilmelidir. Sorular tarafsız bir şekilde yöneltilmeli ve katılımcı aktif dinleyici olmalıdır. Artık görüşmenin doyum noktasına ulaştığı ve katılımcı ile görüşmenin bitmesi konusunda hemfikir olunduğu noktada ise katılımcıya teşekkür edilerek görüşme sonlandırılır. Görüşme bittikten kısa süre içerisinde araştırmacının görüşme verilerini yazıya dökmesi önemli bir detaydır. Görüşmenin üzerinden zaman geçtiğinde görüşme esnasındaki araştırmacının gözlemlerinin ve görüşme ile ilgili ayrıntıların unutulması muhtemeldir. O sebeple vakit kaybetmeden transkripsiyon işleminin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Analiz aşamasına geçildiğinde ise görüşme verileri, araştırmacı notları ve literatürden de yararlanılarak kategori ve temalar oluşturulmalı ve bunların bir genel şeması ortaya konulmalıdır. Sonrasında raporlama aşamasına geçmeden analiz sonucundaki bulguların hem araştırma hedefiyle uyuşup uyuşmadığı hem de kendi içerisindeki tutarlılığı incelenerek teyit işlemi gerçekleştirilmektedir. Tüm bu süreçler gerçekleştirildikten sonra ise araştırmanın okuyucuya ulaşması için raporlanması gerekmektedir. Elbette tüm aşamaların kendi içerisinde dikkat edilmesi gereken unsurlar bulunmakla birlikte bu süreçlerin başarıya ulaşmasındaki en büyük etken araştırmacının konuya hakimiyeti ve süreçteki titizliği olacaktır.

Sonuç olarak bu araştırmada görüşme tekniğinin kavramsal çerçevesi ve aşamaları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Literatürde kavramsal çerçeveye ek olarak içerisinde tüm süreçlerin yer aldığı çalışma sayısının kısıtlı olması sebebiyle bu araştırmanın, özellikle görüşme tekniğini daha önce kullanmamış olan araştırmacıların görüşme tekniği kullanarak yapacakları nitel araştırmalarda rehber niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, nitel araştırma kapsamında görüşme tekniğinin kullanılacağı araştırmalar için çalışmanın planlanmasından raporlanmasına kadar olan süreci incelediği için Kvale (1996) tarafından önerilen yedi aşama ele alınmıştır. Bu çalışmadaki görüşme tekniği aşamaları bununla sınırlıdır. Buna ek olarak çalışmada uygulama örneklerine yer verilmemiş olmakla birlikte bu durum da araştırmanın kısıtlılıklarından birisini oluşturmaktadır. Nicel araştırmalara göre nitel araştırmalar için rehber niteliği taşıyan çalışmaların nispeten az olduğu göz önüne alındığında gelecek araştırmalarda, nitel çalışma yapacak olan araştırmacılara yön gösterebilmek adına nitel araştırmalarda kullanılan gözlem, odak grup görüşmesi, arşiv araştırmaları, örnek olay çalışmaları gibi teknikler için de süreçleri açıklayan çalışmaların sayısının artmasının alana hem nicelik hem nitelik bakımından önemli katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a data collection method: A critical review. *English linguistics research*, 3(1), 39-45. Doi: <http://dx.doi.org/10.5430/elr.v3n1p39>.
- Ardahanlıoğlu, B. (2022). *Türkiye'de engelli hakları aktivizmi: Engelli aktivistler üzerine nitel bir çalışma* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Ankara.
- Aziz, A. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri: Araştırma süreci ve tasarımı, veri toplama teknikleri, interneti kullanma, anket hazırlama, içerik ve söylem çözümlemesi, raporlaştırma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Balaban Salı, J. (2012). Verilerin toplanması. A. Şimşek (Yay. haz.) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* içinde (s.134-162). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Balcı, A. (2021). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bampton, R., ve Cowton, C. J. (2002). The e-interview. In *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, 3 (2). Art. 9. Doi: <https://doi.org/10.17169/fqs-3.2.848>.
- Basu, T. S. (2015). Phenomenology: Qualitative research—an Odyssey of discovery. R.K. Gupta ve R. Awasthy (Yay. haz.). *Qualitative research in management methods and experiences* içinde (s. 71-80). New Delhi, India: SAGE Response.
- Berg, B. L., ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Çev. Aydın H.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Coşkun, R., Altunışık, R., ve Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya yayıncılık.

- Creswell, J.W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni [Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches]*. S. B. Demir ve M. Bütün, Trans. (Eds.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- DeMarrais, K. (2004). Qualitative interview studies: Learning through experience. K. DeMarrais ve S.D. Lapan (Yay. haz.). *Foundations for research: methods of inquiry in education and the social sciences* içinde (s. 51-68). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dey, I. (1993). *Qualitative data analysis: A user friendly guide for social scientists*. New York: Routledge.
- DiCicco-Bloom, B. ve Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, 40(4), 314-321. Doi: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x>.
- Edwards, A. ve Skinner, J. (2009). *Qualitative research in sport management*. Oxford: Elsevier.
- Ellen, R.F. (1984). *Ethnographic research: A guide to general conduct*. San Diego: Academic Press.
- Erbuğ, E. ve Özalkan, G. Ş. (2022). Pandemi süresince nitel araştırma: Çevrimiçi platformlar üzerinden derinlemesine görüşmelerin imkân ve sınırlılıkları. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 36-46. doi:10.18490/sosars.1090603
- Ertugay, F. (2019). Sosyal bilimlerde nitel araştırma/esnek desen araştırması: Alana ilişkin zorluklar, sorunlar ve imkânlar. *Nitel Sosyal Bilimler*, 1(1), 48-68. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nsb/issue/51274/643977>
- Fontana, A. ve Frey, J. (1994). Interviewing: The art of science. In N. Denzin, ve Y. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 361-376). Thousand Oaks, CA: Sage Publication, Inc.
- Fowler, F. J. (1991). Reducing interviewer-related error through interviewer training, supervision, and other means. P.P. Biemer ve diğerleri (Yay. haz.), *Measurement errors in surveys* (s. 259-278). New York: John Wiley.
- Galletta, A. (2013). *Mastering the semi-structured interview and beyond: From research design to analysis and publication*. New York: NYU press.
- Groves, R.M., Fowler, F.J., Couper, M.P., Lepkowski, J.M., Singer, E. ve Tourangeau, R. (2011). *Survey methodology*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Güler, A., Halicioğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hollway, W. ve Jefferson, T. (2000). *Doing qualitative research differently: Free association, narrative and the interview method*. London: Sage.
- Işık, E. ve Semerci, Ç. (2019). Eğitim alanı nitel araştırmalarında veri üçgenlemesi olarak odak grup görüşmesi, bireysel görüşme ve gözlem. *Turkish Journal of Educational Studies*, 6(3), 53-66. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/837751>

- Karahan, S., Uca, S. ve Güdük, T. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme türleri ve görüşme tekniklerinin uygulanma süreci. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 78-101. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/nsb/issue/69387/1118399>.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80. Erişim adresi: manevisosyalhizmet.com
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tushad/issue/31792/350444>
- Kuzu, A. (2013). Veri toplama yöntem ve araçları. A.A. Kurt (Yay. haz.) *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s.93-116). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kvale, S. (1994). *Interviews: An introduction to qualitative research interviewing*. USA: Sage.
- Kvale, S. ve Brinkmann, S. (2008). *Interviews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. USA: Sage.
- McCracken, G. (1988). *The long interview: (Qualitative research methods, Vol. 13)*. USA:Sage.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (ev. Ed. Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. USA: Sage.
- Miller, K., Willson, S., Chepp, V. ve Ryan, M. (2014). Analysis. K. Miller ve diğerleri (Yay. haz.) *Cognitive interviewing methodology* içinde (s.35-50). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Myers, M. D. (2013). *Qualitative research in business and management*. Croydon: Sage.
- Myers, M. D. ve Newman, M. (2007). The qualitative interview in IS research: Examining the craft. *Information and organization*, 17(1), 2-26. doi: <https://doi.org/10.1016/j.infoandorg.2006.11.001>
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation* Newbury Park, CA: Sage.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş*, (ev.) Bayrak D., Arslan H. B. ve Z. Akyz, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Qu, S. Q. ve Dumay, J. (2011). The qualitative research interview. *Qualitative research in accounting & management*. 8(3), 238-264. doi: <https://doi.org/10.1108/11766091111162070>
- Rubin, H.J. ve Rubin, I.S. (2012). *Qualitative interviewing: The art of hearing data*. USA: Sage Publications.
- Salman Yıkmaş, M. (2020). Nitel araştırmalarda e-grşme tekniği. *Trakya University Journal of Social Science*, 22(1), 183-197. doi: <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.556296>
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.

- Sekaran, U. (2002). *Research methods for business: A skill building approach, Fourth ed.* USA: John Wiley & Sons.
- Sevencan, F. ve Çilingiroğlu, N. (2007). Sağlık alanındaki araştırmalarda kullanılan niteliksel veri toplama yöntemleri. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(1), 1-6. Erişim adresi: http://www.thb.hacettepe.edu.tr/arsiv/2007/sayi_1/baslik1.pdf
- Tekin, H. H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusosyoloji/issue/521/4777>
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*, 24(24), 543-559. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10372/126941>
- Willis, G. B. (2015). *Analysis of the cognitive interview in questionnaire design.* New York: Oxford University Press.
- Wilson, C. (2014). *Interview techniques for UX practitioners: A user-centered design method.* London: Elsevier.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/gsbdergi/issue/39953/474327>
- Yalın Uçar, M. (2012). Öğretmenlik uygulamasına ilişkin durum çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2637-2660. Erişim adresi: <https://www.acarindex.com/kuram-ve-uygulamada-egitim-bilimleri/ogretmenlik-uygulamasina-iliskin-durum-calismasi-396063>
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayınevi.

Extended Abstract

Purpose

In this study, it is aimed to conceptually examine the interview technique, which is frequently used in qualitative research methods, and to explain the processes of this technique in stages. It is thought that this research will serve as a guide for the qualitative research that researchers who have not used the interview technique before will use the interview technique.

Design and Methodology

The study is a review study that deals with the interview technique with its conceptual aspect and application stages. In this context, the conceptual framework of the interview, advantages and disadvantages of the interview, structured, semi-structured and unstructured interview types are included in the study. In addition, information is given about the interview process consisting of seven stages, namely thematizing, designing, interviewing, transcribing, analyzing, verification and reporting, and what researchers should pay attention to during these stages.

Findings

The researcher needs to clarify the research aims and objectives by determining the conceptual framework during the thematic stage. In line with these aims and objectives, the design phase is carried out by planning the ethical aspects, method and process of the research, in short, all stages. Before starting the interview process, an interview form is created in accordance with the research design. In this context, the researcher should take care to use short, clear and clear questions, questions that do not require short answers such as yes-no, open-ended questions and questions that will enable the participant to give detailed information about the subject. In addition, the sequence of these prepared questions is as important as the questions themselves. The sensitivity in the process of preparing the interview form is also maintained during the interview process. Before starting the interview, the participant should be prepared for the interview by making an introduction in a conversational mood. If the participant agrees, recording the interview will be of great benefit to the researcher for the analysis and reporting phase. In the interview, starting from general questions, as the subject gets deeper, specific and challenging questions should be started. Questions should be asked in an impartial manner and the participant should be an active listener. At the point where the meeting reaches the saturation point and it is agreed that the interview should end, the interview is ended by thanking the participant. It is an important detail that the researcher writes down the interview data shortly after the interview is over. When time has passed since the interview, it is possible that the observations of the researcher during the interview and the details of the interview are forgotten. For this reason, it is necessary to perform the transcription process without wasting time. When it comes to the analysis stage, categories and themes should be created by using interview data, researcher notes and literature, and a general scheme of them should be revealed. Afterwards, before the reporting stage, the results of the analysis are confirmed by examining whether the findings match the research goal and their consistency within themselves. After all these processes are carried out, the research must be reported in order to reach the reader.

Research Limitations

The study is a review. In addition, the study is limited to the conceptual framework and application stages of the interview technique, which is frequently used in qualitative research methods.

Implications

The most important role falls to the researcher in the studies made with the interview technique. In this context, researchers should take an active part in the whole process from the planning of the research to the reporting. The researcher should have full knowledge of the subject and the purpose of the research, which he determined during the thematizing. In the design phase, he should be able to plan research processes using this dominance. The use of short, clear, clear, open-ended, directly subject related and in order from general to specific questions in the preparation of the interview form will contribute to obtaining more reliable data in the interview. In addition, using a recording device during the interview process, if the participant gives permission, will facilitate the researcher in the analysis phase. While allowing short-term silences during the interview process, the subject should be tried to be elaborated by asking follow-up questions on the subjects that the participant did not answer or gave short answers. Judgmental or directive reactions to the participant's answers should definitely be avoided. In the analysis phase, which comes after the interview data are written down, themes and categories that can answer the research question, understandable, inclusive, and conceptually appropriate should be created. After the analysis phase, the accuracy of the findings, their compatibility and consistency with the purpose and target should be confirmed and reported.

Originality/Value

In addition to the conceptual framework, the number of studies including all processes of the interview technique, is limited in the literature. Therefore, it is thought that this study will serve as a guide for future research that will use the interview technique.

Araştırmacı Katkısı: Hilal AKMAN DÖMBEKÇİ (%50), Mehmet Akif ERİŞEN (%50).